

דברי תורה וחינוך

א סולת פלאוץ

מקץ | הרב איתמר אלדר

ראש בית המדרש ישיבת ההסדר אורות שאול

בס"ד

אחת ממחלוקות היסוד בענייני הדלקת נרות חנוכה הינה המחלוקת המפורסמת בין בית הלל לבית שמאי, ביחס להדלקת נרות חנוכה. בית הלל אומרים: מוסיף והולך, היינו ביום הראשון מדליק נר אחד וביום השמיני - שמונה נרות. ובית שמאי אומרים: פוחת והולך, כלומר ביום הראשון שמונה נרות ובשמיני - נר אחד. מחלוקת זו, המייצגת באופן כללי את השקפותיהם הרחבות של בית הלל ובית שמאי, דורשת עיון. מדוע ספירתם של בית שמאי היא ספירה לאחור, משמונה נרות לנר אחד, וספירתם של בית הלל הינה ספירה קדימה, מנר אחד לשמונה נרות? (כפי שנפסק להלכה).

ההצעה הראשונה בגמרא להבנת המחלוקת בין בית הלל לבית שמאי היא שבת הלל מונים כנגד הימים היוצאים – כלומר סופרים את הימים שכבר עברו (ביום הראשון עבר יום אחד ולכן מדליקים נר אחד, וביום השמיני עברו 8 ימים ולכן מדליקים שמונה נרות). לעומת זאת שיטת בית שמאי היא כנגד הימים היוצאים – הימים שעוד נותרו (בראשון נותרו 8 ימים ולכן מדליקים 8 נרות וכו').

אכן ספירה לאחור, בדרך כלל מתרחשת במצב שבו ההתעניינות היא אך ורק ברגע שבסוף הספירה – ספירה לאחור לקראת שיגור חללית, ספירה לאחור לקראת שחרור מהצבא ועוד כהנה וכהנה. ספירה מצטברת היא ספירה שבה מבקשים לציין את מה שכבר עברנו – יום נישואין המונה את השנים כבר חלפו ביחד ונבנו. ספירת העומר ועוד.

ידוע הפתגם על הפסוק ממשלי, לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלי – על מי שלומד מספר ומסתכל כל העת כמה כבר למד – זהו לב חכם לימינו, הדפים שמצד ימין, אל מול מי שמסתכל כל העת עוד כמה נשאר לו – זהו לב כסיל לשמאלי, הדפים שמצד שמאל. כיצד הבחנה זו תורמת להבנת מהות המחלוקת בין בית הלל לבית שמאי? מה פשר ספירה לאחור, לשיטת בית שמאי, ביחס לנס חנוכה, נס פח השמן שאותו מסמלת הדלקת הנרות?

נראה ששורשה של מחלוקת זו, נעוץ בהבנת הנס, תפקידו והחוויה שהוא יוצר. בית שמאי, ראו בעיני רוחם את החשמונאים, מוצאים פח שמן אחד קטן היכול להספיק ליום אחד. הם יודעים ששמונה ימים יעברו עד שיגיע שמן טהור מן הגליל, ופער זה עלול להביא לשבעה ימים שלמים שבהם לא תדלק המנורה הטהורה. התערבותו של הקב"ה בנס פח השמן, נועדה לגשר על הפער של שבעת הימים ולאפשר לעם ישראל לצלוח את הימים הללו עד הגעת השמן בסופו של היום השמיני.

מנקודת מבט זו, השאיפה והחתיירה היא אל היום התשיעי, אל השגרה, אל הזמן שבו שוב יוכלו להדליק את המנורה באופן פשוט ורגיל, והספירה של שמונת ימי החנוכה היא ספירה לאחור, שעניינה תקווה ושאיפה לזכות לחסד ה' עד להגעת השמן. הימים עצמם, אין בהם אלא ציפייה דרוכה ותקווה אל היום התשיעי.

לא כן, נקודת המבט של בית הלל. בעיני רוחם, בית הלל רואים את החשמונאים, עומדים פעורי פה, נוכח החסד האלוקי של נס פח השמן. מבחינתם אין בזה אלא הבעת חיבה וקירבה של הקב"ה שאיננו נוטש את עמו ומאפשר להם גם בימים אלו להדליק את המנורה. החשמונאים, מנקודת המבט של בית הלל, אינם חותרים לשום מקום. עיניהם נשואות אל הנס עצמו, אל הפלא, אל העובדה המופלאה, שעובר עוד יום ועוד יום ושוב, יום אחר יום הקב"ה גומל חסד.

החשמונאים, מנקודת מבטם של בית שמאי נושאים את עיניהם אל היום התשיעי ואל הימים שעוד נותרו עד אליו - היום שבו כבר לא נזדקק עוד לנס, בעוד שמנקודת מבטם של בית הלל, הם נושאים את עיניהם אל כל הימים שעברו בפליאה ובהשתאות על כך שעוד יום ועוד יום הקב"ה עושה לנו נס ומתערב כנגד מערכות הטבע לטובתנו.

משל לאישה מבוגרת המבקשת לחצות את הכביש, ולפתע עובר ראש העיר ומציע לה את עזרתו, וכך הם עוברים את הכביש לאיטם שלובי זרועות.

זקנה מבית שמאי, נושאת את עיניה אל המדרכה שמן העבר השני ומצפה בכיליון עיניים להגיע לשם. לעומתה, זקנה מבית הלל, אומרת בליבה - "שלא יגמר כביש זה לעולם", שהרי איזו זכות זו, להיות שלובת זרוע עם ראש העיר.

הנס, מנקודת המבט של בית שמאי הינו כלי עזר לצלוח את המכשולים שהמציאות מזמנת, והקב"ה בחסדו עוזר לעם ישראל על ידי הנס לעשות זאת.

לעומת זאת מנקודת המבט של בית הלל, הנס הינו חסד אלוקי המאפשר קירבה ואהבה הקובעת ברכה לעצמה, ולא משנה תכליתו של הנס ומה הוא פותר.

להלכה, אנו מוסיפים והולכים, ובכך אנו מדגישים את החסד האלוקי ואת הפלא הגדול שכל יום מצטרף למשנהו, על ההתגלות, האהבה וההשגחה של הקב"ה על עמו ישראל.

נתפלל לנסים גלויים מאת ה', גם לשיטת בית שמאי – בשביל לצלוח את האתגרים הגדולים שהמציאות הנוכחית מציבה בפנינו, אך גם לשיטת בית הלל – בכדי לחוש את קרבת ה' ואהבתו אלינו.